

Jesper Petersens tale ved uddelingen af Carlsbergfondets Forskningspriser

Taler

Jesper Petersen
Uddannelses- og
forskningsminister

Dato

5. september 2021

Deres Kongelige Højhed, Kronprinsessen

Kære bestyrelsesformand

Kære gæster

Tak for invitationen.

Og til Deres Kongelige Højhed: Tak for sidst! Vi uddelte Eliteforsk-priser i ministeriet for to uger siden. Jeg har kun været minister i knap tre uger, men jeg har allerede – to gange – haft fornøjelsen af sammen med deres Kongelige Højhed at anerkende og hædre fremtrædende danske forskere. Det bevidner Deres og den kongelige families engagement i forskningen. Det skal De have tak for.

Som ny minister er det en kæmpe fornøjelse at være med i dag. I smukke rammer. I en sal fyldt med velklædte mennesker. For at hylde stor forskning og to fornemme forskere. Jeg gør det gerne igen næste år, og næste år igen. Vi må se, hvad vælgerne og statsministeren tænker om det.

Fremtiden gror på ny viden. Når vi alle sammen går på arbejde i morgen, så kan det være, der er kommet en palle med nogle varer nede på lageret.

Måske står der en spritny 3D-printer på den palle. Det kan også være, den er læsset med tykke rapporter. Eller måske er det første udgave af den nye medicin, der er nået frem til hospitalet. Så vil det ikke så sjældent være resultatet af forskning af en eller anden art.

Hvis vi ikke forskede. Så ville vi gøre mange ting, som vi altid har gjort. Så skulle

vi bygge huse, som vi altid havde gjort. Så ville busserne larme lige så meget, som de altid havde gjort. Så skulle vi operere hofter, som vi altid havde gjort.

Det skal vi huske at gøre omverdenen opmærksom på. Vi skal huske at fortælle – højt og tydeligt – til hele verden, at det, vi hylder i dag, er essentielt. At fremtiden gror på ny viden.

Forskning, der bliver uundværlig

Det vil jeg gerne dvæle lidt ved. Og derfor vil jeg gerne vise et billede, jeg har taget med.

Det her billede lå inde på BBC's hjemmeside for nylig. Og I kan jo lige få et par sekunder til at regne ud, hvad vi har her på skærmen. Jeg er sikker på, at der er kvalificerede hjerner til stede, som har et bud. Man kan næsten høre, at det knirker rundt omkring.

Ved første øjekast kan man godt blive i tvivl om, hvorvidt det her er noget meget småt – som er fotograferet helt tæt på. Eller om det er noget meget, meget stort, som er fotograferet langt fra.

Jeg kan afsløre, at det er det sidste. Vi er ude i Chiles ørken. Ved nogle kæmpe bassiner, som er fyldt med salt-lage. Glyptoteket ville se ret lille ud, hvis man placerede det på det her billede.

Jeg viser ikke det her for at illustrere menneskehedens overforbrug. Eller jagten på ressourcerne i undergrunden. Det er en anden snak. Det, jeg gerne vil frem til, det er, at man udvinder lithium i de her bassiner.

I år er det 30 år siden, at Sony lancerede det første, kommercielle lithium-ion-batteri. Og det er gået hurtigt siden da. Der er lithium-ion-batterier i – snart sagt – al teknologi, som vi bærer rundt på. Og heldigvis i flere og flere af de biler der sælges i Danmark.

Og "lithium" er næsten blevet mainstream. Man kan læse i avisen, at der nok ikke er uendelige mængder af det, og at elbilerne kræver en hel del batterier, og så videre, og så videre. Pointen er, at lithium er blevet meget efterspurgt og meget vigtigt. Men før vi nåede dertil. Så gik der et langt, sejt træk med at få

teknologien til at fungere. Uden at vide, hvad det ville føre til.

I 1912, der sad G.N. Lewis i USA – han var fysisk kemiker – og rodede med lithium som ingrediens i batterier. Under oliekrisen i 70'erne – årtier senere – sad Stanley Whittingham i USA og undersøgte det samme stof. Det gjorde John Goodenough også nogle år senere. Og vi skal frem til 1985, før den japanske forsker, Akira Yoshino, gør teknologien endnu mere lovende.

Og i 1991. Der sender Sony det første, kommercielle lithium-ion-batteri på markedet. Det er 30 år siden i år. Og nu er det så populært, at man graver enorme bassiner ud for at levere lithium til et meget sultent marked.

Det kunne man ikke have regnet ud i 1912. Der vidste G.N. Lewis bare, at det havde potentiale. Og selv i 80'erne. Der har det været umuligt at forestille sig, hvordan lithium-ion-batterier ville vende op og ned på alt.

80'erne! Det var dengang, vi spillede Pac Man på ”brødkasse-computeren”, Commodore 64. Vi tog stadig tilløb til VHS-bånd i min familie. Forestil jer, at I sidder til et selskab i 1981 og taler med John Goodenough. Du spørger, hvad han laver, og han svarer: ”Jeg går og roder med noget lithium og kobolt-oxid i batterier. Det kortslutter og eksploderer alt for nemt, men det kan et eller andet”.

Og du tænker: Det lyder da smart, hvis tingene kører på batterier i stedet for en ledning i stikkontakten. Men mit billedrørs-tv vejer 20 kilo. Jeg har ikke brug for at tage det med hen nogen steder. Min fax-maskine er også ret tung. Den ville jeg aldrig tage med i flyet.

Carlsbergfondets støtte er vigtig

Jeg håber, I kan se min pointe: Vores abstraktionsniveau går til en vis grænse. Forskningen giver ikke – nødvendigvis – mening for sin samtid. Den giver måske ikke nytte nu og her. Men om 1 år. Om 10 år eller 100 år. Så kan den vende op og ned på det hele.

Det er derfor, staten investerer 24 mia. kroner i forskning og udvikling hvert eneste år. Faktisk runder vi med finansloven 25 mia. kr. i 2022.

Det er derfor, vi er meget taknemmelige for, at der bliver lagt det dobbelte fra

privat side.

Det er derfor, vi gør os umage – i fællesskab – for at få sagt til omverdenen, at forskning er pengene værd.

Jeg ved, I deler den holdning i Carlsbergfondet. I støtter forskning og fremskridt med et kæmpe bidrag. Både naturvidenskab, samfundsfag og humaniora. Det løfter samfundet. Det skal I have en kæmpe tak for.

Og nok så vigtigt: I lægger også vægt på formidlingen. Hvad enten det er Lone Frank, der sidder og drøfter ”kriseramfundet” med Mikkel Vedby i en podcast, eller om det er Bloom Festival, der tager op, hvordan verden hænger sammen. Så har I lagt penge i. Og det er godt. For god videnskabsformidling – i bedste sendetid – det hænger altså ikke på træerne. Så tak for alt det, I gør!

Det er svært at være nysgerrig

Men. Der er en ulempe ved al den ros. Og det er, at det hele kommer til at lyde meget nemt. At vi bare kommer til forskerne, og siger: ”Mere af det”. ”Fortsæt det gode arbejde”. ”Det går jo godt”.

Og der vil jeg altså gerne anerkende, at det her er svært. Det er ekstremt svært, det, I gør, som forskere. Det er vigtigt at være nysgerrig. Men det er svært at være nysgerrig. At udfordre det etablerede. At træde nye stier ud. Uden nødvendigvis at vide, hvor de fører hen. Det er en helt særlig disciplin. Det er et langt, sejt træk, hvor man slider og slæber. Hvor man skal kunne sit håndværk, helt grundlæggende.

I disse år fylder det desværre alt for meget for vores ungdom at skulle være perfekt. At score point og topkarakterer. Altid se godt ud på Instagram. Det virker som om, at man – i det ideelle liv – skal hoppe fra den ene succes til den næste.

Dygtighed og disciplin er godt. Det har dagens prismodtagere helt sikkert også. Men jeg tror også, at prismodtagerne har undret sig. Begået fejl og været uperfekte nogle gange. Udfordret konventionerne. Taget springet ud på ukendt grund. Jeg tror, de har samarbejdet med fagfæller for at løfte produktet. Kigget ud på verden og interesseret sig for den. Været nysgerrige!

Det, synes jeg, er et meget godt budskab at sende til vores 260.000 studerende: At ingen når hertil, hvor vi står i dag – at blive hædret som forskere – uden at dyrke de sider af sig selv eller uden at stå på skuldrene af andre.

Velfortjent anerkendelse

Nede i lommen eller i håndtasken. Der har vi alle sammen et halvt til et helt gram lithium. Uden lithium-ion-batteriet, så kunne man ikke gå rundt med GPS-teknologi, touchskærm, og 3-4 kameraer i én og samme kasse.

Så kunne vi ikke forvente at få et resultat fra corona-testen på vej til arbejde, booke en taxa eller betale for parkeringen på mobilen.

Alle de ting. Det er resultatet af, at forskere har knoklet for at få det til at virke. Uden at det kortsluttede eller eksploderede. At nogen har sagt: Her er et materiale. Det kan altså et eller andet.

Det var også grunden til, at John Goodenough, Stanley Whittingham og Akira Yoshino modtog Nobelprisen i Kemi i 2019. Uden dem havde det her batteri ikke virket. Goodenough er den ældste modtager af prisen nogensinde. Han er 99 år nu.

Og når de først fik i den 2019, så er det jo bl.a. fordi frugten af deres arbejde kun er blevet tydeligere og tydeligere, jo flere år der er gået.

Det er godt, at dagens prismodtagere får denne anerkendelse en lille smule tidligere i livet.

Tak for ordet.

Kilde

ufm.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Prisuddelingstale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jesper-petersens-tale-ved-uddelingen-af-carlsbergfondets-forskningspris>